

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Jolanta Włostowska

sprawie **G. Ż.**

skazanego z art. 228 § 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i art. 33 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 5 grudnia 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w Żarach

z dnia 18 grudnia 2003 r., sygn. akt II K 1625/03,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w Żarach do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2003 r. w sprawie II K 1625/03, Sąd Rejonowy w Żarach uznał G. Ż. za winnego tego, że w okresie od 15 maja do 14 listopada 2003 r. w O. pełniąc obowiązki funkcjonariusza Straży Granicznej, działając w warunkach czynu ciągłego z góry powziętym zamiarem, w krótkich odstępach czasu oraz wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami przyjmował od osób przekraczających granicę państwa korzyści majątkowe w zamian za odstąpienia od wykonania nakazanych prawem czynności

służbowych lub uczestniczył w podziale tak uzyskanych środków finansowych i przyjął po dokonanej podziale kwotę nie mniej niż 1.200 zł, tj. popełnienia czynu z art. 228 § 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na zasadzie art. 228 § 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i art. 33 § 2 k.k. skazał go na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby oraz karę grzywny w wysokości 170 stawek dziennych, przyjmując, iż jedna stawka dzienna jest równoważna kwocie 100 zł i zaliczając na jej poczet okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 29.09.2003 r. do dnia 18.12.2003 r., przy stwierdzeniu, że jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się dwóm dziennym stawkom grzywny. Nadto, na podstawie art. 44 § 1 i 4 k.k. Sąd zobowiązał również oskarżonego „do uiszczenia kwoty 1.200 zł na rzecz Skarbu Państwa i orzekł jej przepadek na rzecz Skarbu Państwa”. Na zasadzie art. 41 § 1 k.k. Sąd orzekł także wobec oskarżonego zakaz zajmowania stanowiska kontrolera straży granicznej na okres 2 lat.

Wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się z dniem 27 grudnia 2003 r.

Kasację na korzyść skazanego wniosł Rzecznik Praw Obywatelskich, który zaskarżając wyrok w całości zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 387 § 2 k.p.k., w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy - kodeks postępowania karnego, ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. Nr 17, poz. 155) i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., poprzez uwzględnienie wadliwego wniosku oskarżonego G. Ż. o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego i wydanie wyroku skazującego w konsekwencji nieuzasadnionego przyjęcia, że okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości w sytuacji, gdy w świetle zgromadzonych w aktach sprawy dowodów i dokumentów, brak było podstaw do przyjęcia przez sąd orzekający ram czasowych czynu przestępczego przypisanego oskarżonemu” i wniosł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Żarach do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona na korzyść skazanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z art. 387 § 2 k.p.k. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 17, poz. 155), Sąd może uwzględnić wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości i cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie takiego wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy nie sprzeciwia się temu prokurator, a także pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczone o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego tego wniosku.

Nie budzi wątpliwości, iż złożenie wniosku o dobrowolne poddanie się karze nie obliguje sądu do jego automatycznego uwzględnienia. Na sądzie ciąży bowiem obowiązek zbadania przesłanek z art. 387 § 2 k.p.k., tj. m.in. tego, czy okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości. Wymóg ten, odnosi się nie tylko do zasadniczej kwestii samego sprawstwa oskarżonego zarzucanego mu czynu, ale i do wszelkich okoliczności ważących na kształcie i rozmiarze odpowiedzialności karnej za taki czyn (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2012 r., IV KK 67/12). Rację ma autor kasacji podnosząc, że „do takich okoliczności niewątpliwie zaliczyć należy i te, dotyczące czasu popełnienia przestępstwa. Powyższe ustalenie ma pierwszorzędne znaczenie dla poprawnego, zgodnego z wymogami art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., określenia granic czasowych czynu, będącego przedmiotem postępowania. To zaś sprawia, że sąd orzekający zobligowany jest do podjęcia czynności zmierzających do dokonania prawidłowych ustaleń także w tym zakresie. W pojęciu dokładnego określenia czynu przypisanego - o czym mowa w art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. - mieści się m. in. precyzyjne, tak jak to możliwe w realiach danej sprawy, określenie czasu popełnienia przestępstwa. W opisie czynu przypisanego wyrokiem należy bowiem zawrzeć nie tylko sposób popełnienia tego przestępstwa, jego ewentualne skutki, rodzaj atakowanego dobra chronionego prawem, ale również czas i miejsce działania lub zaniechania sprawcy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2007 r., sygn. akt II KK 101/07, LEX nr 280739, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2006 r., sygn. akt III KK 262/06, LEX nr 192998 i z dnia 22.03.2012 r., sygn. akt IV KK 375/11, OSNKW 2012/7/78).”

Odnosząc powyższe do realiów przedmiotowej sprawy, zauważyć należy, że:

- postanowieniem z dnia 24 września 2003 r. w sprawie o sygn. VI Ds. [...], prokurator przedstawił G. Ż. zarzut, że w okresie od stycznia 2002 r. do października 2003 r., pełniąc obowiązki funkcjonariusza Straży Granicznej na Terminalu Centralnym w O., przyjmował od osób przekraczających granicę państwową korzyści majątkowe w zamian za odstąpienie od wykonywania nakazanych prawem czynności służbowych, tj. popełnienia przestępstwa z art. 228 § 3 k.k. (k. 13);
- w dniu 29 września 2003 r. o godz. 7:15 dokonano zatrzymania G. Ż. (k. 21). Następnie postanowieniem Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 1 października 2003 r. w sprawie o sygn. Ko1 820/03, zastosowano wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na czas 3 miesięcy w okresie od dnia 29 września 2003 r. do dnia 29 grudnia 2003 r. (k. 65);
- postanowieniem z dnia 6 listopada 2003 r. prokurator zamknął śledztwo (k. 126);
- w dniu 18 listopada 2003 r. do Sądu Rejonowego w Żarach wpłynął akt oskarżenia przeciwko G. Ż., oskarżonemu o to, że w okresie od 15 maja do 14 listopada 2003 r. w O., pełniąc obowiązki funkcjonariusza Straży Granicznej, działając w warunkach czynu ciągłego ze z góry powziętym zamiarem, w krótkich odstępach czasu oraz wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, przyjmował od osób przekraczających granicę państwową korzyści majątkowe w zamian za odstąpienie od wykonywania nakazanych prawem czynności służbowych lub uczestniczył w podziale tak uzyskanych środków finansowych i przyjął po dokonanym podziale kwotę nie mniejszą niż 1.200,00 zł, tj. o popełnienie przestępstwa z art. 228 § 3 k.p.k. w zw. z art. 12 k.k. (k. 129-130, k.135). Sprawę zarejestrowano pod sygnaturą II K 1625/03. Wraz z aktem oskarżenia złożono wniosek w trybie art. 335 § 1 k.p.k.;
- na posiedzeniu w dniu 28 listopada 2003 r. Sąd Rejonowy w Żarach nie przychylił się do wniosku prokuratora o skierowanie sprawy na posiedzenie w trybie art. 335 § 1 k.p.k. i skierował sprawę do rozpoznania na rozprawie (k. 148-148v);
- w toku rozprawy głównej w dniu 18 grudnia 2003 r., oskarżony G. Ż. złożył wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie kary 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby, kary grzywny w wymiarze

86 stawek dziennych po 100 zł każda stawka, przepadku kwoty 1.200 zł oraz zakazu zajmowania stanowisk kontrolera granicznego na okres 2 lat;

- Sąd uzależnił uwzględnienie wniosku oskarżonego i obrońcy od dokonania zmian poprzez określenie kary grzywny na 170 stawek dziennych przy przyjęciu, że jedna stawka równa się 100 zł oraz w przedmiocie zakazu zajmowania stanowisk kontrolera granicznego na okres 2 lat. Oskarżony i obrońca wyrazili zgodę na powyższe, stąd też Sąd Rejonowy, na zasadzie art. 387 § 2 i 3 k.p.k., uwzględnił wniosek oskarżonego o wydanie wyroku skazującego, z uwagi na to, że okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości i cele postępowania zostaną osiągnięte, a prokurator nie sprzeciwił się wnioskowi. Na podstawie art. 387 § 4 k.p.k. Sąd uznał za ujawnione dowody wymienione w akcie oskarżenia do odczytania, zaliczając je w poczet materiału dowodowego (k. 156);

- w dniu 18 grudnia 2003 r. Sąd wydał wyrok, w którym uznał G. Ź. za winnego dokonania zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu popełnionego w okresie od 15 maja do 14 listopada 2003 r. (k.157-157v). Z uwagi na treść ogłoszonego wyroku Przewodniczący zarządził niezwłoczne zwolnienie oskarżonego z Aresztu Śledczego (k. 156v);

- wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się z dniem 27 grudnia 2003 r. (k. 161).

Przedstawiona powyższej analiza akt sprawy uprawnia do twierdzenia, że Sąd Rejonowy w Żarach, przypisując G. Ź. popełnienie występku z art. 228 § 3 k.p.k. w zw. z art. 12 k.k. w okresie od 15 maja do 14 listopada 2003 r. nie sprostął wymogom przepisu art. 387 § 2 k.p.k. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. poprzez dokładne określenia czasu popełnienia przypisanego mu czynu, a uchybienie to miało niewątpliwie charakter istotny i rażący. Sąd całkowicie pominął to, że w ramach czasowych zarzucanego skazanemu przestępstwa, był on pozbawiony wolności – został zatrzymany w dniu 29 września 2003 r. (k.21), a później na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 1 października 2003 r. tymczasowo aresztowany na okres 3 miesięcy, tj. do dnia 29 grudnia 2003 r. (k.65); skazany został zwolniony dopiero w związku z treścią wyroku z dnia 18 grudnia 2003 r. (k.156v). Zaakceptowanie w związku z powyższym w części rozstrzygającej wyroku, prokuratorskiego opisu ram czasowych czynu, doprowadziło do przyjęcia, że G. Ź. kontynuował realizację przestępczego zachowania w

warunkach izolacji. Z treści przypisanego mu czynu wynika również, że dopuszczał się on przestępczych zachowań jeszcze przez 8 dni po zakończeniu śledztwa (postanowienie o zamknięciu śledztwa z dnia 6 listopada 2003 r. k. 126), a zakończył je w dniu 14 listopada 2003 r., więc na dzień przed sporządzeniem aktu oskarżenia (k. 129).

Jednocześnie wskazać należy, że z ujawnionych przez Sąd wyjaśnień G. Ż. wynika, iż ten w toku postępowania przygotowawczego kwestionował miejsce pełnienia służby w zarzucanym mu okresie (k. 50 i 115), a także podczas przesłuchania w dniu 10 października 2003 r., wskazywał inny niż przypisany mu okres swojej przestępczej działalności (k. 80). Oskarżonemu odczytano złożone na etapie postępowania przygotowawczego wyjaśnienie, które podtrzymał w całości jako zgodne z prawdą.

Przyjęte przez Sąd Rejonowy w Żarach ramy czasowe przypisanego G. Ż. czynu, nie znajdują odzwierciedlenia ani w znajdującej się w aktach sprawy dokumentacji, ani w zebranych w sprawie materiale dowodowym.

Dostrzeżenie przez Sąd Rejonowy powyższych nieścisłości, skutkowałoby niemożnością uwzględnienia złożonego przez oskarżonego wniosku w trybie art. 387 § 1 k.p.k. Uchybienie zaś wymogom art. 387 § 2 k.p.k., na co wskazuje w kasacji Rzecznik Praw Obywatelskich, niewątpliwie doprowadziło do błędnego określenia w zaskarżonym wyroku czasu popełnienia przez oskarżonego przypisanego mu występku i przez to rażąco naruszyło przepis art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.

Wobec powyższego stwierdzić należy, iż Sąd Rejonowy w Żarach rażąco naruszył przepisy prawa procesowego, tj. art. 387 § 2 k.p.k. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 17, poz. 155) i art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., a uchybienie to miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Pociągnęło to za sobą konieczność uchylenia wyroku Sądu Rejonowego w Żarach i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd winien mieć na względzie poczynione rozważania i uwagi.

(K.G.)

[ms]